НЕ ЗАБРАВЯЙТЕ, НЮ НЕ ОТМЪЩАВАЙТЕ!

НАЦИОНАЛЕН ВЕСТНИК

ТРАКИЯ

Брой 2 • год. XCVII • 25 януари 2019 г. • цена 0,40 лв. www.stdbg.org

ЯНИ ПОПОВ - ПОЕТЪТ РЕВОЛЮЦИОНЕР

65 ГОДИНИ ОТ СМЪРТТА МУ

На стр. 4

АКАД. ГЕОРГИ МАРКОВ:

ЗАПАДЪТ ИМА ИНТЕРЕС ОТ РАЗКОЛ В ПРАВОСЛАВИЕТО

Албанците скоро ще извикат: „Да живее Съединението!"

Върви ли се към преначертаване на границите на Балканския полуостров, след като падна границата между Косово и Албания. Предстоят ли нови сътресения, забравяме ли раните и историята си. Докъде ще доведе развяването на стари карти за велики държави. Кой има интерес от слабо и скарано православие. По тези въпроси разговаряме с един от най-уважаваните наши историци акад. Георги Марков, член На Върховния комитет на Съюза на тракийските дружества в България.

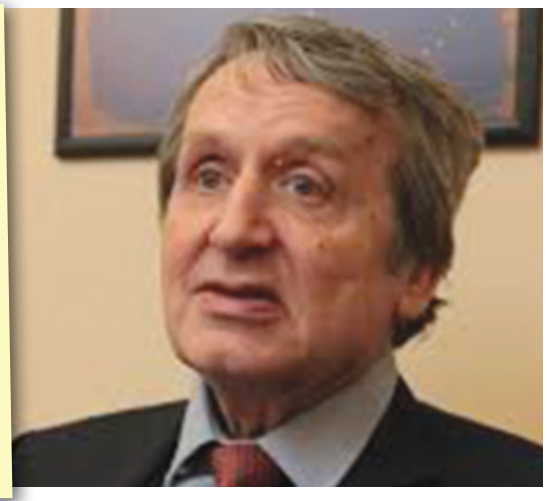

ИНТЕРВЮ НА МАРИЕЛА БАЛЕВА

– Академик Марков, на Балканите отново започна да ври и кипи – точно преди Нова година границата между Косово и Албания падна, Зоран Заев и той дава подобни сигнали от Македония. Преначертават ли се границите на нашия полуостров?

– Още преди години, когато ставаше дума за независимо Косово, имах спор със Соломон Паси по радиото – казах, че албанците рано или късно ще извикат „Да живее Съединението!". Имах предвид примера от българската история със съединението на Източна Румелия с Княжество България, както сега става с Косово и Албания. Спомням си, че тогава Паси каза: „Не, не може, има поети международни ангажименти, които ще се спазват". Колкото и да ги боли сърбите, това ще стане. Миналата година по това време правителството имаше прекален оптимизъм за интеграцията на Западните Балкани – това е нещо много добро, но се забравя историята. А тя има много дълбоки рани – не само в последните 100 години, но и по-рано, и те не могат да се преодолеят с никакви препоръки, решения, банкови операции и т. н.

– Членството на държавите в НАТО няма ли да спре враждебните аспирации на полуострова – като желанието за Велика Албания, например?

– Албанците преживяват период на възход, както ние още преди балканските войни. Те са много жизнена, борбена и демографски силна нация и искат своето национално обединение. Има една карта на Велика Албания, начертана още от Мусолини в края на 30-те години. След 1939 г. Албания е италиански протекторат, крал Виктор Емануил III е техният крал, а през 1941 г. след разгрома на Югославия има много лют спор между България и Италия. Италианците веднага очертават границите на Албания – освен Косово ù дават Южна Черна гора и Северозападна Македония, вкл. и Охрид. Тогава се налага цар Борис III лично да отиде до Берлин и да каже: „Не, Охрид е българският Ерусалим". Положението тогава става много напечено – председателят на Народното ни събрание Никола Логофетов дори си хвърля оставката с много остра реч срещу съюзниците. И Хитлер отстъпва Охрид, като оказва натиск на Мусолини. Така че албанците вървят към национално обединение, въпросът е как да бъдат спрени, след като зад тях стоят САЩ.

– Е, шефът на НАТО Йенс Столтенберг изрази съжаление, че Косово ще има собствена армия, каквато заявка те направиха.

– О-оо, това е игра на думи от страна на натовеца. Не бива да забравяме, че големите държави са се разбрали шефовете на НАТО, на Европейския съюз и други да бъдат избирани от помалки държави. Столтенберг от Норвегия, Юнкер от Люксембург... колкото и велики постове да заемат с високи заплати, те са марионетки. В това съм напълно убеден. Щом чичо Сам го е казал – Косово ще има собствена армия. Албанците ме изумиха още през 90-те години, когато поканиха Бил Клинтън в Тирана и му издигнаха паметник в цял ръст като на Сталин, кръстиха на него и булевард приживе.

– И ние някога развявахме една карта, говорехме, макар и само на маса, за България на три морета. Но самочувствието ни отдавна е паднало, а самосъжалението ни е явно.

– Нас ни смазаха заради т.нар. великобългарски шовинизъм. И победителите, и съветските комисари по-нататък. Сред нас се възцари националното пораженство. От 100 години сме в някаква Гражданска война. След 1913-а имаме национално крушение, което е нещо повече от загубена война. След 1919-а започна разделение на обществото и Гражданска война в резултат на различни тоталитарни идеологии. Каквито и битки да печелим ние, накрая губим, тъй като Великите решават. Това е сателитният синдром, който съществува и днес в българската външна политика. Първо беше Дядо Иван, сега е Чичо Сам. В договора с Република Македония от август 2017 г. първо трябваше да се изчистят спорните въпроси и тогава да подпишем. Бързането ни беше политическа грешка.

– Днес като аргумент се използва съвременната политика, а историята е изтикана назад – не е ли това проблемът?

– Именно. Съвременната политика казва: има македонска нация, ще има и вековна история. Ето го сателитния синдром – правителството ни избърза. Чичо Сам бърза да изгони Дядо Иван, който все още има позиции в Сърбия и на юг във Вардарска Македония и ето сега казват Северна Македония. Но тя включва и Пиринска Македония. Помните, че ние първи признахме и независима Македония през януари 1992 г., направихме го на юруш, без да мислим. Македонизмът обаче продължи да бъде на антибългарска основа, а тяхната пропаганда е пропита в учебниците и в мозъците им.

Продължава на 2-а стр.

ПОКЛОН ПРЕД ГЕНИЯ И ПОДВИГА НА БОТЕВ

На 6 януари т.г. се навършиха 171 години от рождението на Христо Ботев (25 декември 1847/нов стил – 6 януари 1848). Гениален поет, публицист, революционер, той оставя трайна следа в българската национална памет както с творчеството си, така и с революционното си дело. Животът и делото на Ботев са вдъхновявали тракийци в борбите им за национално освобождение. Техните потомци, обединени в Съюз на тракийските дружества в България днес сведоха глави в знак на почит и положиха цветя пред паметниците на поета-революционер в цялата страна.

Пред паметника на Ботев в Борисовата градина в гр. София, се събраха много граждани, политици, общественици. Слова за живота и делото на поета-революционер произнесоха Кр. Каракачанов – министър на отбраната и доц. д-р Тодор Чобанов – зам.кмет на Столична община. В програмата участваха актрисата Силвия Лулчева, мъжкият вокален ансамбъл „България" с художествен ръководител акад. Валентин Бобевски и гвардейският представителен духов оркестър.

Цветя пред паметника на Ботев в Борисовата градина в столицата положиха представителите на Съюза на тракийските дружества в България Красимир Премянов – председател на Съюза, Краснодар Беломорски – зам.- председател на Централното ръководство, д-р Ваня Стоянова – научен секретар на ТНИ, Стефан Начев – главен секретар на СТДБ, Божанка Богданова – председател на Софийското тракийско дружество, признателни граждани.

ПОЧИТ ПРЕД ДЕЛОТО НА АКАД. ЛЮБОМИР МИЛЕТИЧ

Навършиха се 156 години. от рождението на академик Любомир Милетич – първият български учен, описал геноцида над тракийските българи през 1913 г. Той е автор на фундаменталния труд „Разорението на тракийските българи през 1913 година", който описва историята на Тракия и българската трагедия през Междусъюзническата война. Представители на Съюза на тракийските дружества в България, на тракийско дружество „Тракия", София и на Тракийско сдружение „Национална инициатива „Завръщане към корените" с председател Божанка Богданова поднесоха цветя от името на тракийци и потомците на тракийските бежанци на паметната плоча на Любомир Милетич в София на ул. „Шипка" 21. Любомир Милетич е роден на 1 (13) януари 1863 г в гр. Щип, един от центровете на българското Възраждане в Македония и умира на 1 юни 1937 г. Баща му Георги Милетич (от село Мошорин в Унгария) е брат на панслависта и деятел на сръбското национално движение във Войводина Светозар Милетич. В средата на 19 век Георги Милетич работи като български учител в различни градове в Македония, между които – Велес (1859-61) (където се жени за Евтимия (Евка) Наумова хаджи Попдаова – майката на Любомир Милетич) и Щип (1861-1863).

Продължава на 2-а стр.

ЗАПАДЪТ ИМА ИНТЕРЕС ОТ РАЗКОЛ...

Продължение от 1-а стр.

– Пак ли Балканите ще бъдем бурето с барут? Ние не изглеждаме ли нещо като опитно зайче на Запада?

– Западът гледа на Балканите като на тези там от Ориента, като на втора ръка европейци. Посрещат наши политици, уважително се държат към наши студенти, специалисти, но за тях ние сме онези там от Балканите, запалили войните, което не е вярно. Защото Великите сили балканизираха Югоизточна Европа. Днес ние много свенливо употребяваме думата Балкани, защото това е свързано с балканизация и затова казваме Югоизточна Европа. В Хърватия и Словения например не искат и да чуят, че са на Балканите. Гърците пък са древна цивилизация... Но Великите сили ни докараха дотук, защото имат интерес да бъдем един срещу друг. Те нямат интерес Балканите да бъдат обединени, дори и днес.

– Какъв ще бъде проблемът за нас и сънародниците ни в Македония? Сърбите сигурно най-много ще пострадат, а македонците могат и те да отворят границите си като косоварите.

– Върхушката в Македония – политици, историци, журналисти, си изкарват хляба, получават пари, за да лъжат. Ето, сега превеждат Димитър Талев на „майчин" език. Където в текста има българин, пишат македонец. Като влезеш в Тетово, всички надписи са на албански. В Тетовския университет нямат проблеми с финансовите средства, правят конференции. Казват ни: „Ние с вас, българите, нямаме проблеми, отдавна се знаем, но има някакви между нас, които ни пречат, които не знаят какви са". А Тетово се води в Република Македония все още! Албанците дори се шегуват с нас – ние сме братски народи, хайде да направим една обща граница. А аз ги питам пак на майтап – ама по Вардар ли искате обща граница? Албанците са в демографско настъпление, имат силен национален дух, силна емиграция, която е много привързана към родния край. Обикновените македонци обаче са много разтревожени от това, което става и ги очаква. Като съм пътувал във Вардарска Македония, селата им може да са с по 20-ина къщи, но са стегнати, не са като нашите запустели, а джамиите им стърчат като ракетни площадки. Преди 10-ина години зареждах там на една бензиностанция и момчето ми вика: „Ей, братя българи, не идвайте с коли, елате с танкове". Върхушката обаче гледа само себе си. И сега живее в някакъв европейски мираж. Трябва да си отвори очите и да види, че историята им започва след Втората световна война.

– Но Европа си мълчи по този въпрос, като че ли негласно е съгласна на това ново преразпределение на границите. За Крим обаче има друго мнение, санкции вървят от няколко години.

– Има споразумение след падането на Берлинската стена при разпадането на държави като Чехословакия и Югославия да не променят вътрешните граници. Но ето, Путин промени този принцип като присъедини Крим, в Косово стана същото – там обаче може. Тепърва ще има усложнение на Балканите. Бойко Борисов избърза да вкараме Западните Балкани в ЕС, но това няма да реши проблемите. Ще махнем границите – точно това искат албанците. От друга страна пък Сърбия има все още синдрома на вечния победител, въпреки че има историческо възмездие – казвам го без да злорадствам. Те преживяват своето национално крушение. Но не го признават, твърдят, че ще си останат велики. Как велики, като утре може и Войводина да загубят? Сърбите също трябва да си преосмислят историята, защото и те са причинили много злини на нас – българите. Като историк смятам, че добросъседство трябва да има, но без да забравяме историята.

– Сега в глобалния свят новите политици искат да пишат нова история, която изглежда като история на забравената памет. Сигурно след някое и друго десетилетие може да бъдат премахнати и националните граници.

– Глобализацията искаше да премахне националните граници, защото пречели на международните корпорации. Както казваше дядо ми, ще продадат и ще купят България с милиардите си. Днес обаче започва да се чувства и да се засилва дух за съхранение на националните държави. Първо американците биха камбаната за глобализацията – те искаха светът да се управлява от тях след разпада на Съветския блок. Но не успяха да станат световен лидер. Историята нито е почнала, нито ще свърши с тях – това важи напълно за Щатите. Ние, за съжаление, нямаме вече лидери като генерал Де Гол или Митеран.

– Но, академик Марков, те са били лидери в друго време, днес светът е различен! Рекламира се като нещо съвсем нормално мъже да стават жени и обратно, появяват се нови полове, натам вървят нещата.

– Ами ето един пример от лятото – идва в Евксиноград един млад и амбициозен лидер – Макрон, който иска да оглави ЕС, но неговата учителка го води за ръчичка. Аз написах психоистория на лидерите, където казах, че ако дядо Фройд трябва да му направи психоанализа, тя няма да бъде в негова полза. Може да ме наричат някои консервативен и задръстен, но пак ще кажа: онези силни характери днес вече ги няма.

– А как да ги има? Та днешните политици не са преживели война, вече и казармата отпадна, светът е различен.

– Различен е, съгласен съм. Но вижте Германия - там търсят войници и няма кой, затова се оглеждат в Източна Европа. Германците искат да маршируват. Но какво да ги правим, ето – приеха си третия пол. И гласуваха по съвест. Това не е добре за Европа, но ние сме част от нея. Затова казвам – политиците да махнат розовите очила. Не твърдя, че трябва да сме черногледи, но няма как да скъсаме с историята, няма как да я преодолеем като бутаме паметници все едно сме се разкрепостили. А на Балканите поуките са задължителни. Западът обаче опипва почвата тук и то много сериозно.

– Не смятате ли, че в момента се толерира и разделение между православните страни, между украинци, руснаци, сърби... Някои могат да кажат, че това е конспирация, но целта не е ли православието да стане слабо, да има разкол? Ето какво се случи с украинската църква.

– Исторически Западът е против православието. От 1054 година те ни смятат за схизматици. Когато османските турци нахлуват във Византия и на Балканите, тогава папата казва – по-добре да попаднат сега под знамената на полумесеца, после ние ще ги освободим и ще ги въведем в правата вяра. Осъзнават се късно, когато османлиите стигат чак до Виена. След това пък свързват православието с Третия Рим с Москва. Русия като империя се издига на основата на православието и славянофилството – така тя се отделя от западната католическа цивилизация. Западняците и днес махат с ръка и казват: вие там сте от руската църква. А ние сме дали православието на руснаците. Забравяме обаче нещо много важно, че всички руско-турски войни се водят под знака на кръста срещу полумесеца. И те са паметни за славяните. Западът още причислява православието към руската сфера на влияние. Затова той се стреми да има разделение в православието и то да отслабне. Вселенският патриарх много рискува, а това, което направи с Украинската църква, бе в услуга не на народа там, а на Запада. При нас – православните, светската власт е силната през вековете. Докато при католическите държави силата е в църквата. Покрай омразата си срещу Русия, и Збигнев Бжежински написа много зли неща срещу православието.

– Какви са очакванията ви за Европа през 2019 година?

– Европа е в дълбока политическа и морална криза. Тя е беззащитна, не може да се справи с новата миграционна вълна на новите варвари и да защити християнската цивилизация. Прекалено много се отдаде на материалното, издигна в култ Златния телец. Разбира се, това дойде от Америка, но вече я надминава. Трябва да намерим начин да се защитим, защото Тръмп няма да ни дава безплатно американския военен чадър. Европа трябва се стресне, да се подготви за защита и да махне розовите очила.

Георги Марков е роден в Пловдив през 1946 г. Завършва история в Алма Матер. Специализира в Института за европейска история в Майнц, ФРГ. Професор, д-р на историческите науки, академик от 2008 г. От 1993 г. до началото на 2012 г. е директор на Института по история при БАН. Автор на много книги и учебници, написал е десетки студии и монографии. (в. „Труд")

ПОЧИТ ПРЕД ДЕЛОТО НА АКАД. ЛЮБОМИР МИЛЕТИЧ

Продължение от 1-а стр.

Различни хипотези търсят корените на рода Милетич в Хърватско, България, Босна и на други места. Любомир Милетич следва славянска филология в Загреб и Прага. През 1898 г. е приет за действителен член на Българското книжовно дружество, по късно – Българска академия на науките, която дълги години ръководи като подпредседател (1911–1925г.) и председател (1925–1937г.) на Управителния й съвет. Един от основателите и преподавателите на Висшето училище в гр. София, прераснало по-късно в Софийски университет „Кл. Охридски", чийто ректор става на два пъти (1900–1901 г., 1921–1922 г.). Той е почетен доктор и дописен член на много чуждестранни академии и научни дружества.

Академик Милетич е виден общественик и български патриот, който живее, радва се и страда с постиженията и неуспехите, с величието и погромите на България в усилията ѝ да реши въпроса за националното освобождение и обединение на българския народ. След погрома на Илинденско-Преображенското въстание записва и впоследствие публикува спомените на видни революционни дейци , които са важен извор за историята на освободителните борби.

Любомир Милетич съпреживява силно трагедията на българското население в Източна и Западна Тракия през 1913 г. и на три пъти пътува в земите, присъединени към България по силата на Букурещкия мирен договор от 28 юли 1913 г., с който се слага край на Междусъюзническата война. През зимата на 1913 и пролетта на 1914 г. той се среща със стотици българи, принудени да напуснат родните си места в Одринско и Беломорска Тракия и да се преселят в България, където първоначално живеят при крайно трудни условия. Академик Милетич пътува по свой личен почин, ръководен от дълбокото си чувство на състрадание към жертвите на големите насилия и жестокости, извършени от турските войски и башибозушките отряди върху българското тракийско население. Фотоапаратът, който носи със себе си, му дава възможност не само да види извършените безчинства, но и да ги запечата върху богат снимков материал, част от който е приложен към неговата книга.

В публикацията си академик Л. Милетич цитира, преразказва или предава разказите на обикновените хора, с които се среща. Към всичко чуто и видяно той се отнася критично, за да установи неговата истинност. Така сведенията му добиват достоверност и могат да се използва като един от важните извори за изучаване на събитията в Одринско и Беломорска Тракия през лятото и есента на 1913 г. Те свидетелстват за стотиците кървави убийства, изгаряниятa на цели села, изнасилвания на млади жени и девойки, убийства на малки деца и старци, които действат потресаващо върху съзнанието на читателя. Особено потресаващи са жестокостите, извършени над българското население в гр. Фере. Тях авторът сравнява с жестокостите в с. Батак. Но Батак, пише той, е само едно село, а в Западна Тракия са извършвани масови кланета в цели 17 села. И само там ли? В Армаганската долина, където според него са избити голям брой българи, техните кости стоят непогребани цели два месеца.

Любомир Милетич оставя повече от 400 труда: книги и монографии, студии, рецензии и др., много от които са на чужди езици: немски, френски, сърбохърватски, руски. Сред тях са и ценните трудове на тракийска тематика: „За Тракия", „Родна Тракия", „В Македония и Одринско", „Западна Тракия и договорът за мир в Ньой", „История на Гюмюрджинската република", наред с основния му труд „Разорението на тракийските българи през 1913 г.", а така също и многобройните публикации и доклади, свързани с драмата на тракийските българи през 1913 г.

Тракийските българи с дълбока почит се покланят пред неговия живот и сътвореното от него в тяхна памет.

По инициатива на Съюза на тракийските дружества в България през миналата година бе издадена книгата му „Разорението на тракийските българи през 1913 г." на английски език. (изд. „Захарий Стоянов").

ПАНАЙОТ МАДЖАРОВ НИ ОСТАВЯ КНИЖОВНА СЪКРОВИЩНИЦА

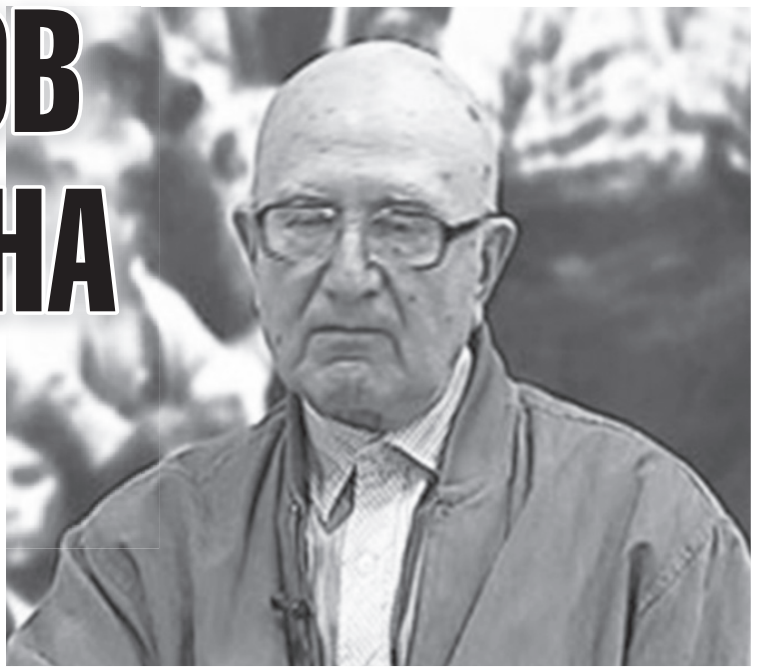

На 26 декември 2018 г. склопи очи изтъкнатият изследовател на Странджа и Тракия книжовник – фолклорист, етнограф, историк Панайот Маджаров. Роденият на 20 юни 1926 г. в дебрите на Странджа Панайот Маджаров живееше в София, но не престана до сетните си дни да „броди“ денем и нощем из планината и Източна Тракия. След като завършил Търговската гимназия в Бургас, следвал икономика и банково дело в Софийския университет. Работил е по специалността си в Министерството на финансите и Министерството на земеделието, но намирал сили и време да проучва историята и културата на родния край. А като пенсионер посвети цялото си време на миналото на своя род и бежанците от Източна Тракия. Години наред можеше да го видите в Националната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“ и в Централния държавен архив...

Баща му Желязко бил роден в село Дерекьой, Лозенградско, но турците го прокудили в Евренезово. Майка му е от село Сърмашик. Съдбата ги срещнала, заселили се в село Звездец и отгледали 6 деца – 3 момчета и 3 момичета. За родното си село Звездец Панайот Маджаров разказва в последната си книга „Под небесния връх“ (старото име на селото бе Гьоктепе, от турски „Небесен връх“). Малко е да кажем, че тя е едно ярко и богато краеведческо изследване, на което биха завидели и историци. Тя е поредният том на своеобразната му литературно-историческа „енциклопедия за Странджа“. Първият му том бе книгата „Странджански народни песни“ (1983 г., издателство „Музика“) – песните на майка му Кера Маджарова, всичките нотирани от Михаил Букурещлиев. Последваха „Народно творчество на българите от Източна Тракия“ (1996, издателство на БАН), „Свято заклятие“ (1998), „Животът на източнотракийските българи и техните песни и разкази“ (2001), „Въстанието в Одринско“ (2004), „Странджански фолклор“, „Да положиш душата си за народа – български свещенослужители участници в освободителното движение на Одринско 1895–1913“ (2007). В предговора на това изследване доайенът на българската журналистика Кирил Янев подчертава, че „без това изследване не бихме могли да си представим историографията за този край, трагично откъснат от Отечеството; за живота на българите в него и борбите за свобода и съединение с Майката Родина. Панайот Маджаров дава не само изобилни писмени извори за бъдещи изследвания. Той предлага историческа информация, истини и изводи с трайно значение... Неговата стихия е мощният поток на фактите, на подробностите и детайлите, възсъздаващ картината на едно минало.“

И на преклонна възраст Панайот Маджаров живееше с миналото на Странджа. Има още три тома в ръкопис, които чакат спомоществователи, за да ги види като книги: „Фолклорното наследство на Кера Маджарова“, „Помилуй нас, Господи“ – легенди, разкази и очерци, и „Незаздравени рани“ – документални очерци за созополските войводи и четници. последно работеше над белетристичната книга „Там, у нас, в Тракия“.

А какво да кажем за подготвените от него за печат 14-сет тома капитални изследвания на историка Иван Орманджиев (1891–1963)?!... Чет нямат приносните страници на Панайот Маджаров за Илинденско-Преображенското въстание, както и съхранените песни, митове и легенди от миналото на източнотракийските българи – жертва на етническия геноцид от началото на XX век. Да казваме ли, че той по примера на възрожденците с писаното си слово ще зове младите да не загърбват историческата памет и култура на българите, а да я носят и в бъдещето. Почивай в мир!

Светлината на хляба

ПАНАЙОТ МАДЖАРОВ

Водеше ги на север към границата. Не знаеха къде действително е врагът. Настъпващият зад тях, заелият граничните постове, чакащият ги из засада. Това бе най-мрачната трагедия на ония дни. Хората умираха под артилерийски обстрели, съсичани по пътищата от аскер и арнаути. Вряза се в мозъка му писъкът на една жена, изгубила в паника едно от децата си. Понесла ги бе три – едно на гръб, двете в ръце. Близо до границата ги обкръжиха аскер и башибозук. Хукнала майката през храсталаците. Капнала от умора, без въздух в гърдите, и разбрала, че едно от децата ѝ го няма. Лазар бе пристигнал навреме и прогонил убийците. Събраха пръснатите из гората. Откриха майката в един ров. Тя ги изгледа с неразбиращ поглед, стиснала оцелелите си деца. Разбрала, че идващите мъже са свои, писна. Писъкът остана завинаги в паметта му. Плачеше не една жена, а цялата земя ридаеше за изгубената си рожба. И случката с намереното дете от четника Димо Иванов Аянов, и името на майката – Рада Райковица – и двамата от село Дерекьово – ясно изплуваха в паметта му. Стреляше. Прицелваше се, защото ръцете и зрението му още не му изневеряваха.

Караше аскерите да залягат и си мислеше за времето, когато все още обикаляха села и колиби, за да „покръстват“. Надвечер видя малко село, пръснато на нисък хълм. На фона на заника, момчетата подкарваха коне на паша. Селското гробище достигаше съвсем до пътя. Селото бе малко, а гробището голямо. Целият хълм беше покрит с кръстове, измити от дъждове и снегове. И спомена за селцето и голямото му гробище говореше, че тази земя от незапомнени времена беше дълбоко своя. Нямаше право да остане чужда. Затова в дните на разгрома изпита такъв изнурителен страх. Какво ще стане по-нататък? Какво ще стане със селата, които тези изгонени хора са обичали, където са расли, заради които живеят, с този край, с целия този народ? Той не беше страхлив, но не беше готов за станалото. Голяма част от живота му бе минал в лишения и изпитания, както на всички тия хора. Затова страшната тежест от дните на въстанието им му се строи непосилна, макар че после те я изтърпяха.

Поражението бе настъпило. Оцелелите бяха оттатък границата, събрани в пограничните села. Край катуните пушеха огньове. Мъжете плъзнаха по селата да търсят работа и подслон за семействата си. Лазар събра десетина момчета от бившата си чета. Върнаха се през границата, за да съберат изостаналите и загубените. Стигнаха до се Курият. Там част от хората не успели да избягат. Останали в ръцете на башибозука. От височината надникнаха да видят селото. Нямаше го. Бяха останали купища недогорели главни. Стояха вцепенени. После се спуснаха по рътлината и спряха. Посрещнаха ги подивели кучето и прасета, хукнали през руините. Селският мегдан без църква и камбанария. Само огромният стар орех с опърлени клони. По клоните му висяха обесени. Не бяха мъже въстаници. Труповете на голи жени с разпрани корем. По подпухналите тела кълвяха врани. Труповете се въртяха около примките. Стояха зашеметени. Несъзнателно свалиха шапки. В потъмнелите им погледи се четеше самообвинение. Как ние позволихме да загиват, да умират, да ги насилват, бесят и разпарят!? Да стягат въжета по тънките момински шии!? Как допуснахме да стане това? Колко страшно и срамно е всичко! Лазар изпита жестоко, непоносимо чувство на срам за всичко, което се бе случило, което се бе паднало да изтърпят тези момичета и жени, висящите на ореха трупове. Намериха в руините кирка и лопата. Изкопаха общ гроб. Положиха разлагащите се тела. Земята бе суха, неподатлива на сечива. Сменяха се и дълбаеха червената пръст... Към заник поеха на североизток, към Стоиловските възвишения. Озоваха се при склада на дядо Станчо. В колибата намериха старец. Бе останал да пази общия склад. Турците не бяха го открили. Мъжете не бяха дошли да приберат храните. Старецът се уплаши, но познал ги, по лицето му се разля усмивка. Зае се да меси хляб. Беше с гръб към четниците. Те усещаха плача му по старческите плещи. Сълзите осоляваха хляба на споходилите го гости. Изпечения хляб той раздаде в мълчание. Страхуваше се да говори, за да не събуди притихналите ридания. Грижата му бе да раздели още топлия хляб. Мълчаха и момчетата. Старецът разбираше, че за последен път им раздава. Никога няма да се върнат в колибата му. Движенията му напомняха богослужение. Лазар съзря в този безквасен хляб най-важния носител на милостта. Така се раздава само в часове на страдания и нищета. Насладата от споделения хляб не можеше да се замени. С хлябът е същото както с маслото в кандилата. Той съзря духовния хляб, родил се в разпилените ниви на планината. Малките житни и ръжени ниви, сега стъпкани.

Неприятелят ги бе завладял. Стопаните прокудени. Нашествието жестоко бе проличало. Поражение! Жестоката дума не му даваше покой. Преследваше го в кратките мигове на сън. Те ни победиха в това кърваво въстание!

Тяхната победа се превърна в животинско израждане. Нашето поражение ни уби! Смазани, но и ни пробуди, щом не сме оставили оръжието! Лазар нямаше да се откаже да носи отговорността за това поражение, което го унижаваше, защото бе част от смазания народ, който създаде Паисий, Ботев, Левски. Но България създаде и политикани, некадърници, мошеници. Лесно е да се гордеем с едните и да се отричаме от другите!....

София, март 2018 г. Откъс от бъдещата книга „Там, у нас, в Тракия“

ПЕВЕЦЪТ НА ВЪСТАНИЕТО

Навършиха се 65 години от смъртта на Яни Попов

КИРИЛ МОМЧИЛОВ

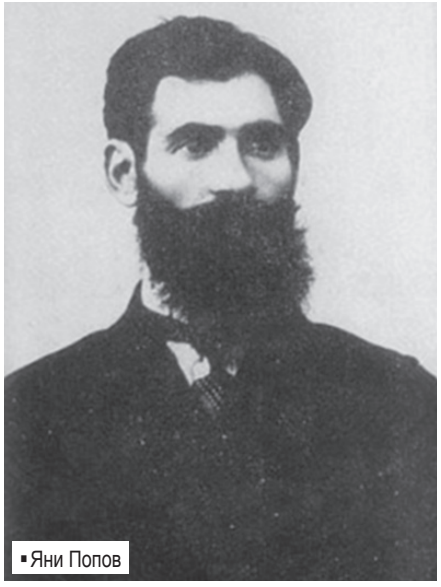
▪Яни Попов

Читателят може би ще се учуди, но певецът на въстанието Яни Попов е и един от неговите ръководители. Роден на 27 септември 1878 г. в село Карахадър, близо до Лозенград, той от малък обичал да слуша и сам да пее народни песни. В книгата си "Детски години" (1965) писателят Константин Петканов възкликва за Яни Попов, който през 1899 г. се е оженил за сестра му Митра: „Бачо Яни е много хубав"! По време на годежа, свидетелства Петканов, годеникът пее Ботевото стихотворение „Хайдути" и „разлайва кучетата – по плетищата се трупат мъже и жени, песента става обща и внушителна"…

Яни Попов отрано се посвещава на борбата за освобождение. Сам организира младежите от родното си село, а през 1900 г. става четник в четата на Лазар Маджаров, която действала в Лозенградско и Странджа планина. Около Керемидчиоглувата афера турците били по следите му и го принудили да мине границата. Пристигнал в Бургас през 1901 г. и отседнал в ТодорМинковия хан – ханът на хъшовете. Работи като кантонер по трасето Бургас-Онхиало/Поморие. Година-две по-късно отново се завръща в родния край, отново е в агитационната чета на Лазар Маджаров с комитите Янко Стоянов, Коста Тенишев и Лазо Лазов.

В началото на 1903 г. Лозенградският революционен район е разделен на три участъка, във всеки от които се обособява по една чета с войводи Лазо Лазов, Янко Стоянов и Яни Попов. Общото им ръководство осъществява Лазар Маджаров, който се движел обикновено с четата на Яни Попов из района на полските села южно от Лозенград. Яни Попов участва и в заседанията на конгреса на революционната организация в местността „Петрова нива", на който се взема решение за вдигане на народното въстание. Бойното кръщение на четата му е през последния ден, когато турски аскер попада на секретните постове. Четниците му с помощта на групата на Дико Джелебов отблъскват турците. Но когато напускат района отново попадат на засада. Идва им на помощ четата на Цено Куртев... За бойното кръщение на Яни Попов имам разказ на Борис Попниколов, мир на праха му, който бе записал спомена на чичо си. Бай Борис до сетните си дни разказваше и се гордееше с Яни Попов.

„Още щом забелязах, че турските войници са на 80-100 метра пред нас, наредих на четниците да залегнат с насочени пушки към насрещния турски аскер. – четем от спомена. – Наблюдавах прав движението на аскера. В това време турски чаушин извика: „Те! Те! Ето!" и пръв стреля по мен. Улучи феса и парна върха на главата ми. Бях наредил никой да не стреля без моя заповед... След гърмежа на чаушина веднага изкомандвах: „Огън! Бий!" и пръв гръмнах срещу турските войници. Загърмяха и моите четници. Гърмежите ни се смесиха с гърмежите на турските войници... Тази схватка завърши с трима убити турски аскери и неколцини ранени. След кратко затишие, пристига Цено Куртев и ме пита: „Бачьо Яни, какво има?" Отговорих на него и на момчетата, че не ни остава нищо друго освен да преследваме чаушите... Като главен аз вървях напред между двете чети. Имаше и ръкопашни схватки и удари с нож. В гората се наложи и аз да окървавя ножа си. Врагът бе прогонен и разбит в пълен безпорядък. В това време дойдоха капитан Стамат Икономов и Лазар Маджаров, който рече: „Дай, Яни, да се окървавим, да лизна окървавения нож!" И всички след двамата го лизнаха..."

▪Паметна плоча на Яни Попов в Созопол

По време на въстанието Яни Попов ръководи успешно четниците и въстаналите селяни. На много места прекъснали телеграфните и телефонните съобщения и със смели акции не са позволили на Лозенградския гарнизон да отдели войски за действия в другите революционни участъци. В книгата си „Спомени от Странджа" (1934) Христо Силянов пише за Яни Попов:

„Четвъртият лозенградски войвода Яни Попов, няколко дена преди въстанието слязъл в полето и през първата нощ пресякъл телеграфните жици. Кое от страх пред настъпилата размирица, кое от увлечение, няколко стотини полянци – полето бе без оръжие, пък и слабо организирано – се присъединяват към него, едни, за да се прехвърлят в България, други – за да се въоръжат и причислят към четите. Яни Попов, добряк, безгрижен като дете и рядък шегобиец, повежда през полето своята пъстроцветна орда, въоръжена само с криваци. Акциите вече са започнали, паниката с бързина на мълния е предадена на турците в Лозенградското поле и шествието на тая орда, съвсем безопасна и готова при първа тревога да се пръсне на вси страни, става истинско страшилище за турското население. Яни Попов бе нарекъл своите хора „хуни". „Хуните" оправдаха това име само със своя вид и с впечатлението, което произвеждаха: тяхното появяване се вземаше за някакво черкезко нашествие и турските домочадия, обезумели от страх, напущаха огнищата си и бягаха към юг. През това време пък „хунската орда" мирно продължаваше пътя си към българската граница."

▪Семейството на Яни Попов

ЯСЕН МЕСЕЦ ВЕЧ ИЗГРЯВА

Ясен месец веч изгрява над зелената гора.
В цяла Странджа роб запява песен нова юнашка.
През потоци, реки, бърда, нещо пълзи, застава
Дал е Юда самодива, или луда гидия?

Ней е Юда самодива, нито е луда гидия
Най е чета от юнаци, плашило за читаци.
Бързат, бързат да престигнат преди петли в Сърмашик,
Да ги никой не угади и ги подло предаде.

Пушка пукна, ек отекна, знак се даде за борба
Бомби трещат, куршум пищи – цяла Странджа веч ечи

Тиранинът е уплашен, от геройската борба.
Нема вече плахи роби, има горди юнаци...
Гръм, куршуми, гръм отново! Скъпа кръв порой тече,
Пада Паньо, Равашола, мрат в борбата синове.
О, Сърмашик, село славно, от юнашката борба,
О, Сърмашик, знаме ново на тракийската свобода.

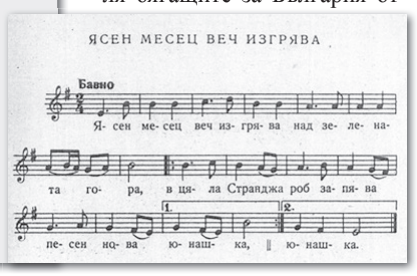

Певецът и войводата Яни Попов има щастието да доживее 50-годишнината на Илинденски-Преображенското въстание. На събора на „Петрова нива" в Странджа планина той изпя своята любима песен „Ясен месец веч изгрява", изпя я за последен път. На 20 януари 1954 г. Яни Попов почина в Ивайловград, където се бе установил на постоянно местоживеене, не далеч от родния край.

Каква по-голяма награда за един творец от сливането му с народния певец!

СПОМЕН НА ВНУКА МУ Д-Р АНГЕЛ ПОПОВ

„Когато почина дядо ми, аз бях на 13 години – разказва живеещият във Вършец внук на войводата – д-р Ангел Попов. – Помня го в Ивайловград, където живеехме, като директор на „Храноизнос" – имаше такава организация. Първо е бил в Крумовград, после – Ивайловград. След като ликвидираха „Храноизнос", стана магазинер в магазина на Ловно-рибарското дружество. Продаваше съчми, барут и така нататък до края, докато се пенсионира. След като се пенсионира, не си остана вкъщи, ами като попски син, който знае попските работи, се хвана като певец, дяк, в едно съседно село. В почивните дни – събота и неделя, ходеше там, за да участва в църковната служба. Аз го помня като много благ човек. Разбира се, на млади години той не е бил такъв – улегнал, спокоен. Помня, ще дойде в къщи, ще почука на врата, ще влезе с „Мир вам!", ще седне при нас. Баща ми имаше радио, а това беше в годините, когато радио много рядко имаше в къщите. Дядо ми ще пусне радиото и на скалата ще намери Истанбул. Той знаеше перфектно турски и ни превеждаше какво приказват, новините. За други неща, за нивите ще си поприказва с баща ми, той харесваше и майка ми. За него майка ми разказа следното: Прибира се един път той, когато обявяват война на Съветския съюз германците и ѝ казва: „Невесто, мен ма биха." Този човек, от когото са треперили много хора, го били! „Кой те би, бе?!", пита го майка ми. „В полицията ме биха", отвърнал той. Дядо ми бил в кафенето и когато съобщили новината за германското нападение над СССР, той на висок глас казал: „Кой е тръгнал срещу Русия, хаир не е видял! Същото ще стане и сега!" Въпреки че се е познавал с пристава и въпреки годините му, онзи му свил два шамара и му казал: „Повече да не се обаждаш!"... Това е, което знам. Когато съм го виждал, както вече казах, беше много благ човек. Спокоен, ще се върне оттам, където е пял, ще ни донесе нещо, колкото и малко да е. Той повече с майка ми е споделял, защото баща ми беше шофьор – насам-натам..., докато живеехме в една къща заедно... В Ивайловград една от големите улици се казва „Яни Попов" и има барелеф в началото ѝ."

▪Барелеф на войводата поет в Ивайловград

ИСТИНАТА ЗА ТРАКИЙСКИТЕ БЪЛГАРИ

ХРИСТО ТЕПАВИЧАРОВ

Продължение от бр.1

Престъпления са се извършвали и продължават да се извършват и сега. Отново питаме – до кога това трябва да се търпи и да продължава?

По какво убийството на **Джамал Кашоги** в Саудитското консулство в Истанбул на **2 октомври 2018 г. се различава от геноцида срещу българските тракийци? И в двата случая имаме брутално и недопустимо нарушение на вътрешното и международно право от власти, чиято основна функция е да осигурят спазването на закона и реда и да гарантират живота и неприкосновеността на човешката личност. И в двата случая сме свидетели на унизително и нагло незачитане на човешкия живот** от официални държавни власти. Но ако в случая с Кашоги говорим за **убийство на едно лице**, за криминално деяние, извършено по **политически подбуди**, различни от подбудите, които според **Конвенцията за геноцида отличават престъплението** *„геноцид“*, **то в случая с тракийските българи сме изправени освен пред престъпление срещу човечеството и пред убийствено пренебрежение на морала между людете от началото на летоброенето.** В случая, между турският варваризъм и саудитският канибализъм няма разлика. Те са синоними по **планирания съзнателен престъпен замисъл, по бруталността и жестокостта, надхвърляща върховите** *„достижения“* **на средновековната инквизиция, по пълното пренебрежение на цивилизованите норми на поведение между човешки същества, по безочливото неуважение на общественото мнение, по обидата, която тези изяви на жестокост и незачитане на човешкия живот, оставиха върху съвестта на цялото човечество.**

Същността и причините за възникването на българския тракийски въпрос и за не решаването му в продължение на почти век и половина от освобождението на част от **България през 1878 г.**, налага

да проследим правната рамка,

в която той се проявява и да изследваме силите, които го моделираха така във времето, че да осуетят намирането на всякакво разумно решение.

С договорите слагащи край на Руско-турската война и декретиращи освобождението на части от България през 1878 година, се създава **независимо Княжество България, автономна провинция на Османската империя Източна Румелия**, която просъществува до **Съединението с Княжество България през 1885 г.** Останалата част от Балканския полуостров, включваща **Източна и Западна Тракия**, **цяла Македония и албанските земи**, които остават част от Румелия **до 1912 година**, когато е провъзгласена **първата албанска независима държава**, остава в границите на **Османската империя.**

Паралелно с процеса на възстановяване на българската държава в резултата на Руско-турската война **с Берлинския конгрес от 1878 г., с разпадането на Османската империя започва и паралелен процес на вторично разграбване на българските земи, населени с коренно българско население, което продължава до Втората световна война.** Тракийският проблем е част от този паралелен процес **на заграбване на български земи** след освобождението от явяващата се наследник на Османската империя **турска държава, съсед на България. Част от този процес е заграбването на Поморавието и Западните покрайнини от Сърбия, на Беломорска Македония и Западна Тракия от Гърция и на Северна Добруджа от Румъния.**

В борбата за обединение на българската нация, **освобождението на Одринска Тракия исторически се свързва с освобождението на Македония, като** по този начинна практика се блокира **успеха и в двете направления.** В приоритетите на българската външна политика е била винаги **Македония**, където **срещу България се изправя плътно троен фронт от държави, макар и с различни интереси – Турция, Сърбия и Гърция,** за сметка на тракийското направление, където се изправяме **сами срещу Високата порта.**

За съжаление в **направлението Одринска Тракия**, в продължение на век и половина, **България не успява да противодейства на турския геноцид срещу тракийските българи и на обезбългаряването на тази изконна българска земя**. Положителният резултат от **Първата балканската война през 1912 година** бързо е проигран в **Междусъюзническата** и в периода **до края на Първата световна война**.

Причините за това състояние на нещата са две: ясната последователна, решителна и успешна турска политика в преследване и постигане на целта – обезбългаряването на Източна Тракия, промяна на етническия състав на населението и утвърждаване на турската светска и духовна власт в областта; втората причина е неспособността и престъпната абдикация на българската държава и нейните неграмотни управници от отговорността и задължението да се противопоставят на турската агресия и да защитят правата на тракийските българи, прокудени от родните им огнища.

Правната рамка, определяща и до днес

дневния ред на българо-турските отношения

е кодирана в т.н. Ангорски споразумения от 1925 г., наложени от Турция и узаконяващи обезбългаряването на Одринска Тракия.

В Договора за приятелско между България и Турция (Ангорски договор) от 18 октомври 1925 е записано, че договорът се сключва между двете държави от пълномощника на председателя на Турската република – Тевфик Кямил Бей, държавен подсекретар на Министерството на външните работи в Ангора и от пълномощника на Царя на Българите – Симеон Радев, пълномощен министър на България във Вашингтон, говорещ отлично турски и френски, завършил френския султански лицей „Галатасарай“ в Цариград.

В Договора за приятелство, състоящ се **от 5 члена, две разпоредби заслужават внимание**, тъй като съдържат основанията за сключването му: **съгласно член 2 двете страни се съгласяват да установят дипломатически отношения**, събитие от което очевидно България е била заинтересована, изпаднала в пълна международна изолация **след Ньой; съгласно член 5 към договора е приложен Протокол, съставляващ неразделна част от него. Всъщност в този протокол е записана истината за замисъла на Турция да подготви и предложи на българската страна тъй наречените Ангорски споразумения, превърнали се в измамата на века в българо-турските отношения чрез узаконяването на обезбългаряването на Източна Тракия. Съгласно член „В“ на Протокола недвижимите имоти на българите, изселили се от Тракия след 5/18 октомври 1912 г., т.е. след края на Първата балканска война, стават собственост на турската държава. Срещу собствеността на тези стотици хиляди избити и прогонени български тракийски изгнаници България не получава нищо.** Отоманските и турски поданици, напускат **доброволно България** в периода **1912–1925 г.**, за да се **установят в Турция, при гарантирано право да ликвидират или запазят имотите си в България.** Изоставените в продължение на десетилетия имоти от изселилите се, които общо възлизат на **около 200,000 декара, съгласно Ангорските спогодби, остават теоретично собственост на българската държава.** Те включват и недвижимата собственост на онези десетки отомански поданици, **жители на останалите в пределите на българската държава селища в района на Свиленградско, Малкотърновско и Царевско по силата на Цариградския мирен договор от 29 септември 1913 г.,** решили доброволно да се преселят в Турция. Но тъй като българската държава не отнема имотите на изселниците, нито прилага директно **член** *„В“* **от Протокола към Договора за приятелство по примера на турската държава, изселниците успяват да продадат по-голямата част от земите и имотите си.**

Според стенографските дневници на 21 Народно събрание от 1926 г., които **Тодор Тодоров** (стр. 135 – **Обезбългаряването на Одринска Тракия**) **внимателно проучва за своите изследвания, имотите на прогонените от Одринска Тракия българи, без право да се върнат по родните си места, възлизат на над 2,2 милиона декара, които турската държава секвестира след като избива и прогонва собствениците им, без да плати и стотинка.**

Съдбата на Одринска Тракия

е предрешена в Париж през 1922 г. когато лорд Кързън и граф Сфорца-Поанкаре, както пише Тодор Тодоров (стр. 113 **„Обезбългаряването на Одринска Тракия“**) **решават да я подарят на Турция, срещу запазване на позициите си в района на проливите – Босфора и Дарданелите и окупацията на** *„освободените от турско владичество“* **богат на петрол Мосул от Англия и стратегически желаната Сирия от Франция.**

Продължава на 6-а стр.

▪ Българи бежанци от Василико

ИСТИНАТА ЗА ТРАКИЙСКИТЕ...

На жертвите на турския геноцид, българските тракийци, се дължи справедливост и възстановяване на жизнената среда в родните места на дедите и родителите им, което би било малка компенсация, доколкото такава е възможна, за униженията, за погазеното достойнство и лишенията на които са били подложени наследниците на избитите и прогонени българи. И не като поданици на своите палачи, а като свободни български граждани. Това е отговорност на днешните турски власти. И не само! Това е отговорност и на обединена Европа, която е длъжна да гарантира и осигури правата и интересите на своите български граждани от Източна Тракия!

Място за обсъждане на насрещни искания в преговорите с Турция, във формат съвместни комисии, за имотите на тракийските **българи няма (стр. 148). Идеята е на Давутоглу, а целта е когато се тегли чертата да се окаже, че България продължава да дължи на Турция, а не обратно, след петвековното робство. В България няма турска земя, на която да живеят турци, които да са били лишени от имотите им.** Ако на българска земя живеят **лица с турско самосъзнание, те в България са чужденци, наследници на поробилите българските земи османлии**, останали от епохата на робството и ако желанието им е да продължат **да живеят като турци, мястото им е в Турция, а не в България!** Турция в продължение на векове поробва чужди територии с живеещото на тях коренно население, етнически различно от турския етнос и затова им дължи не само извинение, но смирение и изкупление.

България днес е свободна и принадлежи на своя народ, на българите тракийци, на българите мизийци, на българите македонци.

Една скромна програма за поставяне

на решаване въпросите за имуществата на българските тракийски изгнаници,
към днешна дата, би трябвало започне със следното:

Да се документират имената и имотите на наследниците на 300 000 прогонени тракийци, като се раздели **дълга към избитите и безследно изчезналите от успелите да се доберат до България или други съседни земи. На наследниците на избитите се дължи не само компенсация за ограбеното имущество, както на всички останали, но и обезщетение за смъртта на техните близки. Става дума за 60,000 човешки живота, за които обезщетението, което дължи турската държава, защото геноцидът е извършен от редовна турска войска и башибозук по нареждане на турските власти, по най-консервативни изчисления възлиза на десетки милиарди евро.**

Да се ликвидира законодателно двойното гражданство на граждани, имащи статут на граждани на две държави и в бъдеще да не се допускат никакви изключения от това правило.

Да се преустанови незабавно изплащането на пенсии на турски граждани по силата на Споразумението между правителството на Република България и правителството на Република Турция за изплащане на български пенсии" *(„Споразумение")*, подписано на 4.11.1998 год. Сумите, които понастоящем се превеждат в Турция по силата на това Споразумение да се внасят в специално създаден фонд *„Тракийски изгнаници";*

Националното законодателство изисква ратификация от Народното събрание на спогодби, с които се поемат финансови задължения. Решение № 39/ 01.02.1999 година на Министерския съвет, с което Министерският съвет е утвърдил Споразумението, е противоконституционно и нищожно, тъй като Министерският съвет не е компетентен да утвърждава подобен род международни договори.

Член 10 на Споразумението **го превръща в безсрочно задължение на България към Турция**, тъй като **прекратяването на действието му** е поставено в зависимост от едно **бъдещо, несигурно събитие,** което изцяло зависи от волята на Турция – *„влизането в сила на Спогодба за социално осигуряване между двете страни".*

Да се възстанови именника на българските имена, като по отношение на новородените деца на български граждани, с турско-арабски имена, се прилага **на реципрочни начала именна система, с български имена, огледална на системата, която турските власти прилагат по отношение на новородените в Турция лица от турски граждани.**

Да се договори за Източна Тракия статут на автономна двувластна територия, населена от турски и български граждани, като по този начин се осигури и гарантира свободен и безпрепятствен достъп до Беломорския бряг и до световния океан през тракийските земи на български и турски граждани без дискриминация. В преговорите по тези въпроси да участват **правоимащите наред с държавните представители на двете страни.**

Едва тогава да се започнат преговори по осъществяване на изгодни за двете страни стратегически стопански обекти в района на границата.

Да се преустанови незабавно обсъждането на въпроса за статута на турските граждани желаещи да възстановят българското си гражданство. В ликвидирането на двойното гражданство с Турция да не се допускат никакви изключения.

България да се противопостави на влизането на Турция в ЕС преди да се издължи за Тракийския геноцид.

Всички привилегии и договорености с турската държава, предоставящи ú каквито и да е права върху **управлението, стопанисването, възстановяването и експлоатацията на институциите на мюсюлманската общност в България да бъдат незабавно суспендирани.** В България няма турско малцинство. Българските мюсюлмани не са турци.

Да се отправи **искане до Турция** да съобщи **имената на убитите и прогонени българи**, населявали и обработвали **Източна Тракия към 1912 година**, както и да предостави опис на секвестираните на основание Ангорския Протокол имоти.

Да се преустанови финансирането и дейността на турската политическа партия – ДПС, като се забранят партиите на етническа основа;

Да се изготви меморандум с исканията на наследниците на тракийските българи и основанията за това, който да се депозира в световните и Европейски институции по правата на човека (ООН, ЕС, Европейската организация за развитие и сътрудничество – **Хелзинска структура**, НАТО и т.н.);

5 декември 2018, София

Речник и обяснения под линия:

„Изгнаник" – **човек изгонен от родината си.**

„Бежанец" – **член 1 от Конвенцията за статута на Бежанците** (Женевска конвенция от 1951 г.): **Чл. 1.** Определение на термина *„бежанец"*

А. **За целите на тази конвенция терминът** *„бежанец"* **се прилага към всяко лице, което:**

1) **е било считано за бежанец по силата на споразуменията от 12 май 1926 г. и 30 юни 1928 г.** или по силата на конвенциите от 28 октомври 1933 г. и 10 февруари 1938 г., на протокола от 14 септември 1939 г. или на Устава на Международната организация за бежанците;

Решенията за непредоставяне правото да се считат за бежанци, приети от Международната организация за бежанците в периода на нейната дейност не са пречка за предоставяне на статута на бежанец на лица, които отговарят на условията на точка 2;

2) **в резултат на събития, станали преди 1 януари 1951 година**, и при основателни опасения от преследване по причина **на раса, религия, национал-ност**, принадлежност към определена социална група или **политически убеждения, се намира извън страната, чийто гражданин то е, и не може да се ползва от закрилата на тази страна, или не желае да се ползва от такава закрила поради тези опасения**; или, бидейки без гражданство и намирайки се извън страната на **своето предишно обичайно местоживеене** в резултат на подобни събития, не може да се завърне или, поради такива опасения, **не желае да се завърне в нея**.

В случаите, когато някое лице се явява гражданин на няколко страни, изразът *„страната на неговото гражданство"* **означава всяка една от страните, чийто гражданин е то, и такова лице не се счита лишено от закрилата на страната на неговото гражданство, ако без някаква действителна причина, произтичаща от основателни опасения, то не се обръща за закрила към една от страните, чийто гражданин се явява.** ***(в. „Нова Зора")***

Автентичният текст на Ангорския договор (Държавен вестник, година XLVIII, София, вторник, 17 август 1926 година).

М-ство на външнитѣ работи и на изповѣданията

УКАЗЪ
№ 8
НИЕ БОРИСЪ III
СЪ БОЖИЯ МИЛОСТЬ И НАРОДНАТА ВОЛЯ
ЦАРЬ НА БЪЛГАРИТѢ

Обявяваме на всички Наши вѣрноподанници, че XXI-то обикновено Народно събрание, презъ третата му редовна сесия, въ 95-то заседание, държано на 27 май 1926 год., гласува и приe,

Ние утвърдихме и утвърждаваме спогодбитѣ между България и Турция, подписани въ Ангора на 18 октомврий 1925 год., а именно:

Договоръ за приятелство
между
България и Турция.

България,
отъ една страна,
и
Турция,
отъ друга страна,

еднакво и искрено желающи да установятъ и да затвърдятъ връзкитѣ на искрено приятелство между Царство България и Турската Република, и проникнати отъ еднаквото убеждение, че отношенията между двѣтѣ Държави, веднъжъ установени, ще послужатъ за преуспѣването и благосъстоянието на тѣхнитѣ респективни нации, решиха да сключатъ единъ договоръ за приятелство и за тази цель назначиха за свои пълномощници както следва:

Негово Величество Царя на Българитѣ: Господинъ Симеонъ Радевъ, Извънреденъ Пратеникъ и Пълномо-

1

▪ Ангорският договор

▪ Разорението на тракийските българи-.първият геноцид на XX век.

▪ Бежанци-Тракия

КНИГАТА „РАЗОРЕНИЕТО НА ТРАКИЙСКИТЕ БЪЛГАРИ ПРЕЗ 1913 г.“ НА СТО ГОДИНИ

ЗЛАТКА МИХАЙЛОВА

Дигитална изложба представя делото на акад. Любомир Милетич послучай 155 годишнината от рождението на един от най-видните български учени, интелектуалци и общественици от края на XIX век и първата половина на XX век. Тя е дело на екип от Регионалната библиотека „Христо Смирненски“ в Хасково и Общинската библиотека в Свиленград.

Оставил повече от 400 книги и монографии, студии, рецензии, Милетич е известен в района най-вече с книгата си „Разорението на тракийските българи през 1913 г.“, от чието издаване се навършиха 100 години, а наскоро бе преведена и на английски. Авторът описва масовото изтребление и прогонване, на които са подложени българите в Източна и Беломорска Тракия – една от най-големите трагедии в нашата история. С фотоапарат в ръка ученият анкетира стотици бежанци от тези места, след което подробно описва безчинствата и жестокостите, на които са били подложени от османските войски и башибозуците.

Създателите на изложбата са показали различни издания на книгата, особено популярна сред потомците на тракийските бежанци, заселили се след трагичните събития в хасковския край. Подбрани са публикации на Любомир Милетич в издания на Софийския университет, научни сборници, списания. Подредени са и материали от централни и регионални вестници, посветени на автора на библията за тракийския погром, който по думите на самия Милетич няма „себе равен в новата ни мъченическа история“. Сред периодичните издания е и вестник „Тракия“. Вестник „Хасковска Марица“ разказва за вълнуващ поход на потомци на тракийски бежанци по пътя на Милетич. Журналистът Иван Чончев (сега директор на свиленградската библиотека) помества изследване за разорението на града през 1913 г. и усилията на властите в следващите години да се справят с проблемите на придошлите бежанци.

Всички поместени материали са част от богатия фонд на от Регионалната библиотека „Христо Смирненски“.

Боксов клуб „Капитан Петко войвода“ Заслужил треньор Тодор Зандванов

ТЪРСИ ПОДКРЕПА
за ремонт на залата на клуба

Всички събрани средства ще се използват за ремонт на многофункционалната зала за бокс. Вече на 80 години Тодор Зандванов продължава да преподава тънкостите на нокуатиращия удар на „Зандванката“. Дарителите и техните близки ще имат правото да използват залата и да участват в тренировките на клуба.

Боксов клуб „Капитан Петко войвода“
ЖК Дружба, до блок 23
тел. 0898 857 282 – Тодор Зандванов
zandanov.org

НАЦИОНАЛЕН ПОЕТИЧЕН КОНКУРС „ЖЕНАТА – ЛЮБИМА И МАЙКА“

Община Свиленград, народно читалище „Просвета 1870“ – Свиленград и Съюзът на българските писатели организират национален поетичен конкурс „Жената -любима и майка“. Той ще се проведе през тази година на 14 път. В конкурса могат да участват творци, които не членуват в Съюза на българските писатели. Участниците ще бъдат разпределени в две възрастни групи: от 12 до 18 години (незавършени) и над 18 години. Всяко произведение трябва да бъде придружено със следната задължителна информация: име на автора, възраст, пощенски адрес, телефон и e-mail за контакти, име на школа (училище, клуб), име на преподавател (ако при създаването на творбата са правени консултации с такъв). Всеки автор може да участва с не повече от 3 поетични творби. Творбите, предоставени на хартиен носител, е необходимо да бъдат копирани в 2 (два) екземпляра. Творбите за участие в конкурса се изпращат по куриер, по поща, на електронен адрес или на място, на адрес: гр. Свиленград, 6500, обл. Хасково, бул. „България“ 69А, Народно читалище „Просвета 1870“ – за поетичния конкурс e-mail: nchprosveta@abv.bg; тел. 0379 713 71. Творби за участие ще се приемат до 25 февруари 2019 год.

Победителите в конкурса ще бъдат обявени и наградени на 15 март 2019 г. на тържествена церемония, която ще се състои в Шато „Катаржина Естейт“ с. Мезек от 15.00 часа. Най-добрите творби ще бъдат отличени с грамоти, а победителите ще получат и материални награди.

Класираният на първо място във втора възрастова група получава и специалната статуетка, символ на конкурса – „Утро“ (автор Б. Бондиков).

Честито!

Централното ръководство на Съюза на тракийските дружества в България и редакционната колегия на вестник „Тракия“ честитят на рожденците на Съюза през месец февруари:

Христо Калоферов – Варна.....3 февруари 1948 г.
Теодора Каракостова – Кърджали.....3 февруари
Митрьо Митрев – Карнобат.....5 февруари 1937 г.
Андон Андонов – София..... 12 февруари 1938 г.
Николина Белчева – Любимец..... 14 февруари 1944 г.
Коста Льондев – Свиленград..... 15 февруари 1939 г.
Тодор Каваков – Димитровград..... 28 февруари 1962 г.

Почина проф. Вълко Гергелчев

На 16 януари т.г почина изтъкнатият учен-геолог проф. Вълко Гергелчев. Той е роден на 8 юли 1935 г. в Момчилград в семейство на преселници от Беломорска Тракия. Те са бежанци от с. Дамето и Еникьой. Бащата на майка му Велика – Георги с оръжие защитава българите в Беломорска Тракия. Завършил е Минния институт в Днепропетровск, Украйна. Защитил е редовна аспирантура в Минната академия на Санкт Петербург. Работил е като геолог, началник на рудник и главен геолог в ГОРУБСО – Кърджали. Бил е научен сътрудник и старши научен сътрудник в Геологическия институт на БАН и Научно-изследователския институт по полезни изкопаеми. Той е един от ръководителите на националната програма за проучване на златните ресурси на България и на регионални програми за проучване на злато и сребро в Източните Родопи и Западен Балкан. Издал е 125 научни труда по геология на полезните изкопаеми. В последните години бе приел за своя кауза връщането на концесиите за златодобив в ръцете на държавата. Той бе върл противник на колониалното ограбване на природните богатства на България, което се извършва сега.

Родовата памет за проф. Вълко Гергелчев бе много силна, той защитаваше убедено тракийската кауза. Тракийският род на Вълко Гергелчев е богат с учени, лекари и спортисти. Той е чичо на най-голямата българска тенисистка на маса за всички времена Даниела Гергелчева и вуйчо на Здравко Желязков от „Ритон“. Брат му доц. д-р Неделчо Гергелчев е известен неврохирург

ТРАКИЯ – Орган на Съюза на тракийските дружества в България – София 1000, ул. „Стефан Караджа“ 7-А, тел.: 02/987 48 96 Печат: НЮЗПРИНТ ЕООД

Абонирайте се!

Каталожен номер 759

Издава: Върховният комитет
Редакционна колегия: чл.-кор. на БАН Васил ПРОДАНОВ, Иван ГАЙДАРОВ -зам. гл. редактор, проф. Иван ФИЛЧЕВ, Елена АЛЕКОВА, Никола ИНДЖОВ и Хубен СТЕФАНОВ; Главен редактор: Тодор КОРУЕВ
e-mail: vesttrakia@abv.bg, stdb_sofia@abv.bg, тел.02/986 71 26; факс:02/987 57 53

БАНКОВА СМЕТКА
СТДБ (за вестника)
IBAN: BG34STSA93000001682816 BIC:STSABGSF
Банка ДСК ЕАД, клон 1, ул. „Княз Ал. Батенберг“ – София 1000

КОРЕСПОНДЕНТИ: Недка ГОСПОДИНОВА (Перник) – 076/60 13 67; Димитринка СМОЛЕВА (София) – 02/412 12 36, 0886 746 044; Златка Янева (Сливен) – 0897601560; Анета Георгиева (Хасково) - 0894 044 420; Веска Ламбова (Шумен) – 0877 71 85 03; Мария ИВАНОВА (Ямбол) – 046/66 35 40

Изпращайте текстове не по-дълги от 4 стандартни машинописни страници (1800 знака). Хонорари за публикуването им не се дават.

СЪБИТИЯТА НА 2018-А

▪Представителна група на тракийската организация и фолклорни ансамбли участваха в тържествата по откриването на възстановената църква „Св. Стефан“ в Истанбул

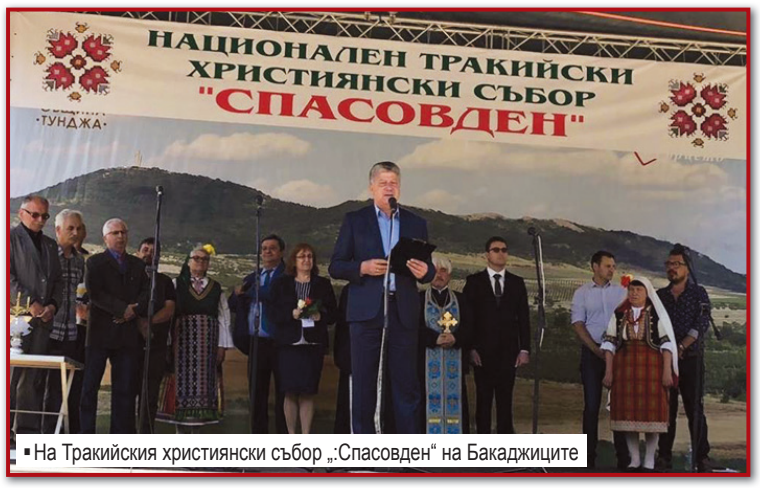

▪На Тракийския християнски събор „:Спасовден“ на Бакаджиците

▪На възпоменателния национален събор-поклонение на Петрова нива дойде и президентът на Република България Румен Радев

▪Януари – общо събрание на Съюза на тракийските дружества в България

▪Момент от Националния тракийски фолклорен събор „Гергьовден“ в Поморие

▪Национален тракийски младежки събор - Ден на тракийското дете. Поклонение пред паметника на посечените деца в местността Илиева нива

▪26 март - Ден на Тракия и 105 години от Одринската епопея. Поклонение пред паметника на опълченците

▪6 май - с тържествената литургия в черквата „Св. Георги“ в Одрин се открива тракийският национален събор

▪На Националния тракийски женски събор в с. Аврен бе отбелязана и 85-ата годишнина на Тракийския женски съюз

▪Тържества, посветени на инициативата „Завръщане към корените“ в Несебър

▪За втори път се състояха Националните хайдушки празници, посветени на Капитан Петко войвода в Чепеларе

▪Запалването на огъня пред Пантеона по време на Националния тракийски събор-поклонение - Ден на тракийската памет в Маджарово